

MIRCEA ELIADE – CĂLĂTORIE INIȚIATICĂ SPRE NECUNOSCUȚ

Mara STAMATE, Rareș STAMATE¹

marastamate5@yahoo.com

MOTTO: „Cea mai prețioasă călătorie este
aceea către sufletul nostru, către noi înșine,
călătorie ce o facem în singurătate (...)
Drumul spre înțelepciune sau spre libertate
este un drum spre centrul ființei tale.”

(Mircea Eliade²)

ABSTRACT: Our study contains some informations about our important Romanian historian of religion, fiction writer and philosopher, Mircea Eliade. We tried to resume his large activity in some pages and to write about specific moments from his life, especially about the trips he had done in India. Here, in this country, Mircea Eliade had found another culture full of superstitions, traditions and popular beliefs, bright and powerful colours, new spices, tea, silk, but the most important, love and a new religion. Romanian philosopher had fallen in love with an indian girl, named Maitreyi, and they had without any doubts an incredible love story based on trust, honesty, innocence and true feelings. They had been forced to broke up because of the indian society's conservative rules and laws. After this hard and unforgettable experience in love, Mircea Eliade decided to change his life and to adopt new concepts to help him healing and Yoga was the first step he had done in this purpose.

- 1 Elevi la Colegiul Tehnic „Dimitrie Ghika”, Comănești, județul Bacău. Această comunicare a fost prezentată la Simpozionul Național „Dimitrie Ghika-Comănești-in memoriam”, Ediția a V-a, 2015. Coordonator: prof. Petrița Bilbîie, petrita_b62@yahoo.com
- 2 Mircea Eliade (n.13 martie 1907, București – d. 22 aprilie 1986, Chicago) a fost istoric al religiilor, scriitor de ficțiune, filozof și profesor român la Universitatea din Chicago. Filozof și istoric al religiilor, Eliade a fost profesor la Universitatea din Chicago din 1957, titular al catedrei de istoria religiilor Sewell L. Avery din 1962, naturalizat cetățean american în 1966, onorat cu titlul de *Distinguished Service Professor*. Autor a 30 de volume științifice, opere literare și eseuri filozofice traduse în 18 limbi și a circa 1200 de articole și recenzii cu o tematică extrem de variată, foarte bine documentate. Opera completă a lui Mircea Eliade ar ocupa peste 80 de volume, fără a lua în calcul jurnalele sale intime și manuscrisele inedite. Este membru post-mortem al Academiei Române (din 1990)

From this moment, he will start a new journey, a spiritual itinerary, hoping to find inner peace, happiness and to discover his higher self.

KEYWORDS:

Argument

În perioada interbelică, Mircea Eliade și-a propus și a realizat o călătorie inițiativă în India. În drumul său spre India, Mircea Eliade a făcut câteva escale în importante orașe și porturi ale lumii, precum Alexandria, Cairo, a trecut prin Marea Roșie și Oceanul Indian, notându-și câteva idei și impresii în „Falsele” sale jurnale de călătorie. India, văzută prin ochii lui Mircea Eliade ca o „nouă dimensiune a Universului”, reprezintă un spațiu de cultură și civilizație altfel decât cel din care scriitorul provenea. Contactul cu această nouă mentalitate a determinat și călătoria sa interioară și descoperirea sinelui.

Mircea Eliade se numără printre figurile de valoare ale culturii noastre naționale, acesta rămânând „o incandescență de primă mărime, un spirit enciclopedic, care a reușit să se impună pretutindeni în lume”, așa cum afirma Horia Nicolescu.³ Înzestrat cu un talent deosebit, acesta se remarcă prin scrierile sale ce abordează diverse tematici, în domeniul memorialului de vacanță, al însemnărilor de călătorie, estetică, poezie, teatru. În ceea ce privește proza și întreaga sa activitate, Gheorghe Glodeanu afirma: „prozatorul e torturat de întrebări, de unde numeroasele paranteze și ezitări, care reflectă deplina lui sinceritate. Răspunsurile contează mai puțin decât interogațiile, deoarece orice concluzie înseamnă ceva finit, sofisticat și nu mai exprimă dilemele unei cunoașteri de sine ce dorește să coboare până la rădăcinile ființei. Câtă autenticitate, atâta originalitate, am putea spune despre această literatură existențială în care se face elogiul faptei, similară cu creația.”⁴

Fiind constrâns de realitatea cotidiană în care trăiește, Mircea Eliade caută un loc în care s-ar putea refugia, în care și-ar putea găsi echilibrul vocii sale lăuntrice... În „Încercarea labirintului”, acesta mărturisește că: „în toate povestirile mele, narațiunea se desfășoară pe mai multe planuri, ca să dezvălui în mod progresiv fantasticul ascuns de banalitatea cotidiană.”⁵

3 Mircea Eliade, *Taina Indiei*, Editura Icar-București, p. 204

4 *Ibidem*, p. 205

5 Mircea Eliade, *Încercarea labirintului*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1990, p. 20

De aici va porni în marea călătorie a vieții sale, într-o călătorie inițiativă pe un drum lung și anevoios, încă nebătătorit și enigmatic. „Viața e o cărare sau o călătorie pe o cărare” (Biblia), iar Mircea Eliade are toate abilitățile și resursele necesare de a începe acest itinerar care-i va oferi o nouă percepție asupra lumii, antitetică celei inițiale. Eliade a fost fără doar și poate un scânteietor fără ostentație, cu o veșnică înclinare pentru istoria lumilor, căutând rostul reperelor mitologice, legendelor și documentelor sacre.

„India are meritul de a fi adăugat o nouă dimensiune în Univers: aceea de a exista liber.” (M.Eliade, „În căutarea labirintului”)⁶

India – o „nouă dimensiune a Universului”?

India („Bharat” în indiană),⁷ vechi cămin al civilizației hinduse, a reprezentat centrul unor importante drumuri comerciale și vaste imperii, jucând astfel un rol major în istoria umanității. Religii precum Hinduismul, Sikhismul, Budismul și Jainismul și-au avut geneza tot aici, la acest popor marcat ancestral de tradiții, obiceiuri și superstiții locale.

Bucurându-se de unele dintre cele mai diversificate condiții de viață din întreaga lume în ceea ce privește aspectul geografic, sistemul climatic, flora și fauna, India a fost locuită încă din cele mai vechi timpuri. Picturi ale lui Bhimbetka în Madhya Pradesh, vestigii ce datează din paleolitic servesc drept primele mărturii ale existenței vieții umane în India. Primele comunități permanente cunoscute au apărut acum 9000 de ani și s-au dezvoltat gradual formând civilizația din valea Indusului, care a apărut în jur de 3300 î.Hr. Apoi perioada vedică a pus bazele Hinduismului și ale altor aspecte culturale, care caracterizează societatea indiană din jurul anului 500 î.Hr. Începând cu 550 î.Hr. s-au dezvoltat și alte forme de comunități, care au dat naștere la diferite regate și republici independente cunoscute sub numele de Mahajanapadas. Cel mai important dintre acestea a fost regatul Magadha, care a dominat peste vaste regiuni orientale.⁸

Istoria Indiei a fost una marcată de dorința de unificare, fie că ne referim la cea realizată sub dominația imperiului maur al suveranului Chandragupta Maurya, în secolul III î.Hr. sau la cea mongolă după marile

6 *Ibidem*, p. 52

7 Mihai Martiș, *De la Bharata la Gandhi*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1987, p. 10

8 <https://ro.wikipedia.org/wiki/India>, accesat în data de 1.07.2015

invazii provenite din Asia centrală, în sec X și XII sub dominația sultanului din Delhi. Fostă colonie a Imperiului Britanic, această țară a luptat din greu pentru dobândirea independenței, iar în anul 1947 a fost posibilă afirmarea unei identități naționale. Acest fapt a determinat o schimbare de mentalitate și o dezvoltare într-o altă direcție a societății indiene, numind-o astfel „țara contrastelor”. Aici e locul de contopire dintre modernitate și tradiție, profan și sacru, adevăr istoric și legende, superstiții și mituri.

Țara „mirodeniilor” și a „Upanishadelor” a fascinat tinerețea și adolescența lui Mircea Eliade, manifestând această pasiune pe întreaga durată a vieții sale. Primul contact cu vechea Indie a avut loc în clasa a VI-a de liceu, când elevul Eliade Gheorghe Mircea a conferențiat despre Rama, documentându-se exclusiv din cartea „Les Grands initiés” a lui Edouard Schuré. Îndreptat mai mult spre ceva palpabil, adolescentul de atunci nu ezită să își manifeste indignarea generată de false premise și hotărâște să se adreseze direct surselor de bază. „Și care nu mi-a fost mirarea, și furia, aflînd, curînd după aceea, că era vorba de o poveste «mistică» inventată de Schuré. Cred că de-atunci s-a născut în mine neîncrederea față de diletanți, teama de a nu mă lăsa păcălit de un amator, dorința tot mai aprigă de a merge la izvoare, de a consulta exclusiv lucrările specialiștilor, de a epuiza bibliografia.”⁹

În relatările sale din „Fals jurnal de bord, pe Oceanul Indian”, din 12 decembrie 1929, sunt surprinse frământările sale ascunse, trăirile sale interioare, gândurile și o descriere destul de vagă a zonelor pe lângă care a trecut precum și a micilor evenimente petrecute de-a lungul voiajului. Acest lucru e sugerat destul de transparent prin intermediul titlului „Fals jurnal de bord” fiind transmise idei și impresii clare, lucrarea căpătînd aspectul unei mici povestiri: „Am trecut prin fața portului Aden, noaptea. Farul își rotea globul pe mare, pe pămîntul Arabiei, pe Ocean. Am întîrziat mult pe coverte, așteptînd vîntul Oceanului. Noaptea se limpezea, zările își risipeau aburii. Întins pe chaise-longue, căutam un punct de sprijin gîndurilor. Nu puteam gîndi și o ciudată emoție mă împiedica să adorm. Mă desfătam crud să descopăr reminiscențe literare în izolarea mea pe punte, în prima noapte pe Ocean... Întîlneam același spasm al existenței vaste, acel vârtej care adună conștiința în vîrf de ac, iar în clipa următoare o risipește.”¹⁰

9 Mircea Eliade, *India*, Editura Pentru Turism, 1991, p. 33

10 <http://main.radio3net.ro/sis/eliade/index.php?cx=list&id=18&pg=2>, accesat, 1.07.2015

În drumul său spre India, Mircea Eliade are câteva escapade descrise asemănător celei din Oceanul Indian, fără a face o prezență în lux de detalii, dar notând totuși câteva idei în „Fals jurnal de bord”: în Alexandria, Cairo, Port-Said, Canalul de Suez, pe Marea Roșie cu japonezii. Dorește astfel să păstreze amintiri, „icoanele timpului pierdut” din timpul expedițiilor sale.

Debarcarea în India e precedată de un impact major asupra vieții sale, dată fiind întâlnirea cu o nouă cultură și mentalitate. Noul popor avea, bineînțeles, alte deprinderi și obiceiuri, societatea fiind profund stratificată în funcție de statutul social și de trecutul individului, ca făcând parte dintr-o anumită familie. „În societățile așa-numite «primitive», orice secret este o primejdie. Lucrul tănuț devine, prin simpla lui tănuț, primejdios omului și colectivității.” (Mircea Eliade, „Fragmentarium”)

Plimbarea cu ciudata căruță, jatka, constituită din două roți, trasă de boi, i-a oferit o imagine de ansamblu asupra comunității rurale indiene, surprinsă într-un freamăt continuu, într-o veșnică mișcare și oscilație. Indienii erau îmbrăcați pe jumătate și purtau daruri: flori, banane, diverse pungii și rupii de argint. Aceștia se îndreptau cu evlavie spre Rameshwaram, spre templu, cu dorința de a obține binecuvântarea zeilor, pentru a dobândi pacea și liniștea spirituală de care aveau atâta nevoie. Mircea Eliade rămâne marcat la vederea impunătoarei construcții, urmând să ne-o detalieze ulterior în „Pelerinaj la Rameshwaram”, în iarna anului 1928, în decembrie: „Templul cel mare din sudul Indiei și cea mai maiestooasă realizare a arhitecturii dravidiene este înconjurat cu mai multe rânduri de ziduri (prakaram). Între aceste prakarama sunt coridoare și uși interioare.”¹¹ Se simte dezamăgit totuși, „deși templul e colosal (657 picioare lărgime, pe 1000 picioare lățime, mă informează călăuza mea), nu ai o imagine copleșitoare. Nu-l poți vedea de la început, în întregime. Înainte de a pătrunde prin prima poartă, înaltă de 30 de metri, întâlnești un soi de bazar, care se prelungește și pe sub zidul porții și înainte de primul coridor. Găsești de vânzare tot felul de icoane și imagini, scene reprezentând căutarea Sitei de către Rama, sau luptele legendare din Lanka (Ceylon), icoane făcute din culori vii și proaspete. Se găsesc, de asemenea, scoici mari, mărgear, ghioace, brățări groase de argint, talere de alamă, perle proaspete, pietre scumpe de a zecea mână.” Bazarul mereu tixit și aglomerația de pe ulicioară

11 Mircea Eliade, *op.cit.*, p. 34

și de pe „coridorul întunecos de sub poarta cea mare a templului”, precum și „bazinul imens cu apă verde și murdară, la care pelerinii se scaldă înainte de a păși cu ofrandele în templu” îl fac să resimtă altfel diferențele sintetizatoare dintre cele două lumi.

Rămâne însă profund surprins de arhitectura „ciclopică” a templului precum și de povestea conceperii sale: „(...) templul acesta din Rameshwaram, clădit aici la capătul Indiei pentru comemorarea victoriei lui Rama și la zidirea căruia a contribuit ilustrul Vara Raja Sekkarar din Kandy, nu are seamă în toată peninsula”. Măreția templului e „distribuită”, conferea o viziune „fără seamă, penumbra aceea misterioasă și solemnă”. „Superbe într-adevăr sunt picturile murale, scene din mitologia vedică zugrăvite pe tavanele și coloanele coridoarelor(...)” – spune în continuare autorul.. Deasupra templului se află numeroase cupole, cu sute de statui colorate, iar „coloanele sunt susținute de elefanți în poziții ciudate, fantastice. Șopârle crestate și veverițe se joacă printre basoreliefură”.¹²

În Madras însă, Mircea Eliade a vizitat mănăstirea, în care, potrivit tradiției a fost închis Sf.Toma, primul misionar în India. Tradiția spune că, după ce Mântuitorul i s-a arătat, iar el a fost convins de realitatea Învierii, Toma a făcut cea mai concisă și adevărată mărturisire a credinței sale în Iisus Hristos: „Domnul meu și Dumnezeu meu” (Ioan 20, 28)”. Potrivit tradiției primare, Toma a întreprins activitatea de evanghelizare a părților, fiind plasat ca propovăduitor al Evangheliei lui Hristos în India, unde moare în cele din urmă ca un martir la Calamina (Mylapore), lângă Madras. Mănăstirea este zidită în piatră, fiind amplasată în munte, într-un loc ferit și protejat, unde „chiliile nu se văd, din pricina pomilor cu umbră”. Peisajul e feeric, iar atmosfera dominantă e una plină de calm, de împăcare sufletească, căci colina aceasta e „cu tăceri sfinte”. Odată pătruns în sanctuarul de rugăciune, Mircea Eliade întâlnește acolo douăzeci de călugărițe ce se rugau, „cu uniformele albe coloniale, cu pălării largi și pelerinele fâlfâind”. Maica stareță, „superioara, e fericită că cineva vorbește franțuzește. Mă întrebă de prințul Ghica, acum sacerdot catolic, care a vizitat mănăstirea în primăvară, întorcându-se de la un congres din Australia.”¹³

Rămas profund impresionat, scriitorul notează în cele din urmă: „vorbește atât de încet, atât de stins, încât-fără voie-cobor și pășesc în vârful pantofilor de pâslă. Ce-a spus?...Zâmbește. Mă îndeamnă să privesc un

¹² *Ibidem*, p. 35

¹³ *Ibidem*, p. 39

Christos. Îl laudă, îl laudă, îl laudă...Apoi tace cu ochii blânzi. Regăsesc în biserică acea nedefinită și inefabilă tăcere creștină.”¹⁴

Madras-ul, oraș al contrastelor, așa cum ni-l descrie chiar Mircea Eliade, este surprins mai întâi dimineața în timpul plimbării sale cu rikșa: „l-am cunoscut în cea dintâi dimineață, când rikșa străbătea cartierul cu străzi largi și asfaltate, cu vile ascunse în parcuri.” Noaptea, imaginea se schimbă, orașul e zugrăvit în niște culori mult mai sumbre, antitetic cu cel descris inițial: „...l-am cunoscut în vagabondajul meu nocturn printre ulițe cu praf și fum, cu copii cerșind și femei pisând orez. Maghernițele vânzătorilor erau slab luminate cu acetilenă. Vecinii se adunau, fumând țigări indiene, precipitând fraze în acel inaccesibil tamil, în care s-au scris totuși, atâtea poeme minunate...”¹⁵

Madras-ul, oraș amețitor, îl determină pe Eliade să fie în dubiu: „Cum să descriu Madras-ul?”. În cele din urmă scriitorul afirmă: „Și iarăși am cunoscut Madras-ul pe bulevardul larg din fața mării, cu plajă și terenuri sportive, cu hoteluri scumpe alături de barăcile pescarilor. L-am cunoscut rătăcindu-mă printre vilele cartierului indian aristocrat, cu plăci de marmură la porți, cu automobile luxoase și slujitori în fireturi. M-am întors prin grădini, am trecut podul peste Koom, am pășit peste iarba câmpului unde spălătoresele întind rufe colorate...”¹⁶

Însemnările lui Mircea Eliade, din iarna anului 1928, descriu o Indie interbelică aparte, de un „farmec de legendă orientală” făcând adesea trimitere la prima sa lectură despre această nouă cultură, „1001 de nopți”. Odată instalată noaptea care șterge „fardurile”, scriitorul meditează în tăcere și reflectă adesea asupra evenimentelor petrecute în timpul zilei: „după ce se întunecă bine, vântul se oprește, zgomotul se pierde, luminile se șterg.” Cadrul natural e propice și amplifică trăirile interioare ale lui Mircea Eliade, prelungindu-i astfel monologul interior, impresiile, gândurile: „buchete de ficuși negri, arbori mango, liane cu coarda lemnoasă își înalță trupurile din curți tainice, la colțuri de străzi, în preajma templelor. Casele europene se topesc în umbră”.¹⁷ Cu trecerea timpului, fluxul conștiinței zboară neîntrerupt, gândurile devin altele, sunt înlocuite de unele mai profunde, mai apăsătoare...apar regretele: „nu știu ce fac alții, cum se împo-

14 *Ibidem*, p. 40

15 *Ibidem*, p. 41

16 *Ibidem*, p. 42

17 *Idem*

trivesc acelei tristeți blânde cari se coboară dintr-un cer apropiat. Mi-am descoperit slăbiciuni și nostalgii nebănuite.” Peisajul nocturn, întunecat, sumbru, generat în mod indirect cromatic de culorile „gri” și respectiv non-culoarea „negru”, conferă un plus de amărăciune și fac durerea interioară, nostalgia aproape insuportabilă: „Am înțeles că există o anumită primejdie a nopții, care nu e cea a întunericului, nici cea a păcatului. Există o serie de ispite cari turbură numai într-o asemenea noapte de basm.(...) umbrele cari se nasc și pier o dată cu luna-strecoară în suflet neîncredere în zeei zilei, cheamă și îndeamnă cultul idolilor telurici pe cari îi socoteam de mult sugrumați.”¹⁸

Demonii singurătății și pe cei ai neîmplinirii generate de o iubire platonice îl urmăresc pe Eliade și încă îi bântuie nopțile. Tot aici, în India, pe acest târâm încărcat de culoare, tradiții și obiceiuri slăvite și respectate cu o strictețe dură și aproape de neconceput, scriitorul își întâlnește marea iubire a vieții sale, indianca Maitreyi Devi.

După ce Mircea Eliade a terminat Facultatea de Filozofie de la București în anul 1928, pornește într-o călătorie la Roma. Ajuns acolo, îi trimite o scrisoare maharajahului mecena, Manindra Chandra Nandy de Kassimbazar, căruia îi solicită o bursă pentru a studia filosofia indiană cu celebrul profesor de filosofie Surendranath Dasgupta, tatăl lui Maitreyi. Răspunsul maharajahului a fost unul favorabil, încurajându-l și ajutându-l, oferindu-i toate resursele necesare pentru a-și continua studiile. Mircea Eliade ajunge în luna noiembrie a aceluiași an la Calcutta și după câteva zile se întâlnește la Biblioteca Imperială cu marele filosof indian Surendranath Dasgupta, alături de care a studiat intens gramatica sanscrită și filosofia hindusă. Pasiunea care se citea pe chipul tânărului și dorința arzătoare de cunoaștere însoțită de o tenacitate aparte, l-au determinat pe profesorul Dasgupta să îi propună să se mute în casa sa, în scopul aprofundării și însușirii culturii și limbii indiene.

Prima întâlnire dintre Mircea Eliade și Maitreyi se petrece vag în timp ce aștepta împreună cu tatăl fetei, în fața la „Oxford Book Stationary”. Nu a fost o dragoste la prima vedere, după cum mărturisește însuși Eliade ulterior: „Mi se părea urâtă – cu ochii ei prea mari și prea negri, cu buzele cărnoase și rășfrânte, cu sânii puternici, de fecioară bengaleză crescută prea plin, ca un fruct trecut în copt. Când i-am fost prezentat și și-a adus

18 *Idem*

palmele la frunte, să mă salute, i-am văzut deodată brațul întreg gol și m-a lovit culoarea pielii: mată, brună, de un brun nemaîntâlnit până atunci, s-ar fi spus de lut și de ceară”.¹⁹

Maitreyi i se înfățișează adesea a fi o fată misterioasă, enigmatică, ceea ce provoacă în mintea europeanului dorința de a afla cât mai multe despre ea și despre lumea în care indianca trăia. „O priveam cu oarecare curiozitate, căci nu izbuteam să înțeleg ce taină ascunde fapta aceasta în mișcările ei moi, de mătase, în zâmbetul timid, preliminar de panică, și mai ales în glasul ei atât de schimbat în fiecare clipă, un glas care parcă ar fi descoperit atunci anumite sunete.”²⁰ Cu timpul, Mircea Eliade începe a deprinde și a înțelege obiceiurile indiene, iar percepția sa despre Maitreyi se schimbă și ea: „Maitreyi mi s-a părut, atunci, mult mai frumoasă, în sari de culoarea ceaiului palid, cu papuci albi cusuți în argint, cu șalul asemena cireșelor galbene, și buclele ei prea negre, ochii ei prea mari, buzele ei prea roșii creau parcă o viață mai puțin umană în acest trup înfășurat și totuși transparent (...)”.²¹

Viața e un imens necunoscut, căreia nu-i poți anticipa sau schimba cursul. Neprevăzutul e indispensabil, totul desfășurându-se după cursul firesc, natural, conform unui destin prestabilit încă de la început. Suntem deci sortiți a fi simpli martori, simpli observatori ce trebuie să înfăptuiască cu sau fără voia lor o poveste menită să se întâmple: „(...) e ciudat cât de incapabil sunt să prevăd evenimentele esențiale, să ghicesc oamenii care schimbă mai târziu firul vieții mele.”²² Dragostea care poartă inițial amprenta unui joc inocent de copii, micile scrisori dintre cei doi, precum și tainicele întâlniri din biblioteca filozofului vor prinde contur și vor genera focul unei romanțe profunde și eterne. Povestea de iubire dintre cei doi, asemeni unei călătorii inițiatice pe plan sentimental, va trece de la simple priviri și gesturi aruncate pe ascuns la sacrificiul suprem în cele din urmă. „Maitreyi e neînchipuit de senzuală, deși pură ca o sfântă. De fapt, acesta e miracolul femeii indiene: o fecioară care ajunge amanta perfectă în cea dintâi noapte.” (...) „Patima crește, delicios și firesc amestec de idilă, sexualitate, prietenie, devoție.”²³

19 Micea Eliade, *Maitreyi. Nuntă în cer*, Editura Minerva, București, 1986, p. 1

20 *Ibidem*, p. 12

21 *Ibidem*, p. 13

22 *Ibidem*, p. 12

23 *Ibidem*, p. 60

Deși Mircea Eliade nu avea nicio intenție de a se căsători cu indianca sau de a avea o relație serioasă, părerea lui urmează să se schimbe radical. Îmbătat de iubire și debordând un optimism tragic de sigur, acesta era ferm convins că viața le este predestinată a și-o petrece împreună: „Într-o zi va trebui, repet eu. Va trebui să te cer de soție. Am să le spun că ne iubim, și d. Sen nu poate să ne refuze”.²⁴ La cererea tânărului de a-și oficializa în sfârșit iubirea, Maitreyi are mici rețineri și se teme că fericirea ei ar putea dezamăgi întreaga familie. Aceasta acceptă în cele din urmă și privește bucuroasă spre viitorul pe care îl va „făuri împreună” cu cel pe care îl iubea atât de mult și pentru care ar fi făcut orice.

Diferențele dintre cei doi erau evidente, dar, „cu tot ce putea separa o sensibilitate și o cultură indiană de una occidentală, cu toate neîndeplinirile sau îndrăznelile noastre, dragostea a crescut și s-a împlinit așa cum îi era destinul”.²⁵ Dragostea dintre ei era atât de pură și de sinceră, atât de puternică și consolidată încât ideea eșecului sau despărțirii era de neconceput pentru cei doi îndrăgostiți. Finalul avea să fie însă cu totul altul și se prevedea a fi mult mai aproape decât ar fi putut crede. În momentul în care filozoful indian, tatăl lui Maitreyi, află despre relația celor doi, se simte profund dezamăgit, mințit, refuzând să creadă cele întâmplate „chiar sub ochii” lui. Reacția sa e justificată de apărarea tradițiilor și normelor indiene, de părerea comunității și de simbolul pe care acesta îl reprezenta pentru societatea în care trăia. Ia deciziile pur obiectiv și pune totul mai presus decât fericirea copilului său. Îl alungă pe Eliade din casă și îi scrie o scrisoare dură: „Dumneata ești un străin și eu nu te cunosc. Dar, dacă ești capabil să consideri ceva sacru în viața d-tale, te rog să nu mai intri în casa mea, nici să încerci să vezi sau să scrii vreunui membru al familiei mele. Dacă vrei să mă vezi personal, caută-mă la birou, și dacă ai vrea vreodată să-mi scrii, scrie-mi numai acele fapte pe care un necunoscut le poate scrie unui necunoscut sau un funcționar superiorului său”.²⁶

În ceea ce o privește pe Maitreyi, tatăl său o pedepsește crunt, o ține sub observație, îi controlează fiecare mișcare și încercare de a-l contacta pe Eliade, de a fugi sau chiar de a-și curma zilele. Suferința celor doi, pedeapsa

24 *Ibidem*, p. 88

25 http://adevarul.ro/news/bucuresti/povestea-amor-eliade-maitreyi-frumoasa-indianca-42-ani-despartire-zac-intrebandu-ma-distrus-iubire-1_55606b75cfbe376e3581558d/index.html, accesat în data de 15.07.2015

26 Ioan Petru Culianu, *Mircea Eliade*, Editura Nemira, 1998, p. 61.

pe care ei au plătit-o pentru dragostea lor a fost una mult prea nedreaptă și prea dură. Drama lor e asemănată cu cea a lui Romeo și a Julietei sau cu cea a lui Tristan și a Isoldei, puținele momente petrecute împreună vor reprezenta „remediul” și puterea de a merge mai departe. Maitreyi va fi obligată să se căsătorească aproape imediat cu un bărbat indian, „pentru a-l uita” pe cel de care se îndrăgostise nebunește. Căsătoria celor doi a fost una aranjată, cum sunt de altfel majoritatea dacă nu toate căsătoriile indienilor. Conexiunea dintre cele două familii este realizată cu un scop financiar, politic, economic sau pe baza statutului social și nicidecum pe sentimente. Multe dintre tinerele mirese ajung să se sinucidă din cauza vieții nefericite pe care o duc în casa mirelui alături de familia acestuia.

Suferința a fost resimțită în mod diferit de cei doi, dar la fel de puternic, Maitreyi refugiindu-se în literatură, iar Mircea Eliade găsimdu-și refugiul în yoga.

Astfel călătoria lui Eliade în India ia o nouă întorsătură și are un nou punct de plecare, unul lăuntric, eul ființei sale. Yoga reprezintă deopotrivă „libertate” și „salvare”. Pornind de la datul inițial al întregii filozofii indiene și anume durerea și promițând eliberarea omului de durere, Sâmkhya și Yoga se află într-o relație de coexistență. La capătul itinerariului lor, scopul e negarea durerii ca atare, „durerea umană”. Din punctul de vedere al salvării, acesta e un drum care nu duce nicăieri căci se pornește de la axioma că spiritul e absolut liber, adică contaminat de suferință, și ajunge la aceeași axiomă, ceea ce dorește să spună că „sinele” e târât doar în mod iluzoriu de drama existenței sale. Din această ecuație se deduce că singurul termen încărcat de greutate e „durerea” și e lăsat deoparte. Sâmkhya nu are rolul de a suprima această durere ci dimpotrivă de a o nega „nesocotind-o reală”, neadmițând că ar putea intra într-o relație reală cu „sinele”. Suferința e un fapt cosmic ce continuă să existe și își pierde astfel semnificația. Suferința este suprimată prin „ignorarea ei ca suferință”. Dar, pentru India, ceea ce contează cel mai mult nu este atât salvarea „personalității”, cât dobândirea „libertății absolute”. (...) Din moment ce libertatea nu se poate dobândi în actuala condiție umană, iar personalitatea târăște după ea suferința și drama, este evident că „personalitatea” și condiția umană sunt sacrificate.²⁷ În urma acestui sacrificiu persoana în cauză e recompensată cu obținerea „libertății absolute”. Problema acestui sacrificiu, al acestei dispute în

²⁷ *Ibidem*, p. 62

cea ce privește salvarea personalității și dobândirea libertății absolute a reprezentat punctul de plecare a lui Mircea Eliade pe această nouă cale controversată și enigmatică. „Libertatea absolută se câștigă prin dragoste. Căci doar dragostea îl eliberează pe om de natura sa.”(Mircea Eliade)

În studiul fenomenului yoga, Eliade a fost surprins de caracterul radical acosmic al antropologiei (baza fenomenului în sine), punând pe planul doi și ignorând chiar concepte precum „antinomismul” și „anomismul”. Antinomismul are o semnificație relativ ușoară dacă ne raportăm sau ne gândim că „libertatea se manifestă în forme nenumărate, cel mai des antisociale”, deoarece „un om liber nu se mai simte legat de legi și de prejudecăți, se situează dincolo de orice etică și de orice formă socială.” În istoria religioasă indiană yoghinul face întotdeauna contrariul a ceea ce viața îi cere să facă. Acționând în acest fel, trăiește „în afara vieții” atingând condiția unui „mort”. Dar nu se oprește aici: morții îi urmează o renaștere inițiatică. Yoghinul „provoacă” de-a dreptul moartea-acest proces reprezentând chiar totalul sacrificiu al condiției profane. Se detașează de suferință și iluzie și ajunge astfel la o conștiință suprapersonală („conștiință-martor”) care este o „luciditate și spontaneitate în stare pură” (Yoga, ad fin).²⁸ Centrate pe un scenariu de „moarte” și „renaștere”, tehnicile yoga reiau și prelungesc imemorabilul simbolism al inițierii. Renașterea inițiatică se traduce în yoga prin obținerea imortalității, a nemuririi sau a „libertății absolute”. „Și, totuși, știam și mai înainte că moartea e o realitate, că ea va veni, mai curând sau mai târziu, neașteptat sau agonizant. Asemenea certitudini abstracte, când se coboară și se concretizează în experiență, ajung, de cele mai multe ori, mister. Misterul nu e o noncunoștință, o ignorare – ci revelația neînțelegerii, adică nemijlocita întâmpinare a realului.”²⁹

Iubirea e un sentiment etern, singurul sentiment indispensabil și vital. Nimeni nu poate trăi fără iubire, fără nevoia de a iubi sau de a fi iubit. „De fapt oamenii nu cred în nemurire pentru că vor să supraviețuiască nu ei, ci aceia care le sunt dragi”.³⁰ Iubirea necesită sacrificii, acceptare și înțelegere. Cândva, Eliade ar fi fost gata să realizeze orice în numele iubirii, ar fi lepădat chiar religia creștină pentru a se converti la hinduism în încercarea de a fi pe deplin acceptat de către indieni. Însă societatea lor e ancorată și

²⁸ *Idem*

²⁹ *Ibidem*, p. 63

³⁰ Mircea Eliade, *Solilocvii*, Editura Humanitas, București, 1991, pp. 12–13

strâns legată de tradițiile și obiceiurile lor preamărite la extrem încât orice idee de nou sau de schimbare e de neconceput.

Retras cu gândurile sale, Mircea Eliade retrăiește clipele de fericire, rămâne o îndelungată perioadă singur, alegând „calea pustniciei”, se închide în sine, suspină îndelung și meditează. „Cine știe de ce lăcremez? Poate iubesc sau poate aștept; și nădejdele mele încep să le irosească anii. Cine știe de ce privesc în gol? Poate îmi amintesc sau poate presimt durerea vieții care cere să fie viețuită toată.”³¹

Călătoria lui Mircea Eliade a trecut prin sita timpului, iar spre finalul ei, aceasta capătă o nouă semnificație. Drumul geografic, descris inițial, devine unul inițiatic, destinația finală fiind împăcarea sufletească, înălțarea, pacea, deci sentimentele ce sălășluiesc în lăuntricul sufletului. Percepția scriitorului despre viață are ca punct de plecare și de întoarcere tot iubirea, dând sens vieții și închizând-o într-un cerc perfect: „Viața e ca o femeie pe care o iubești și care te înșală. Toată ura ce o îndrepti împotriva ei e în fond tot dragoste...”

Bibliografie:

- [1] Culianu, Ioan Petru, *Mircea Eliade*, Editura Nemira, București, 1998.
- [2] Eliade, Mircea, *Maitreyi. Nuntă în cer*, Editura Minerva, București, 1986
- [3] Eliade, Mircea, *Încercarea labirintului*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1990
- [4] Eliade, Mircea, *Biblioteca Maharajahului*, Editura Pentru Turism, București, 1991
- [5] Eliade, Mircea, *India*, Editura pentru turism, București, 1991
- [6] Eliade, Mircea, *Tainele Indiei*, Editura Icar, localitatea?, anul?
- [7] Eliade, Mircea, *Yoga*, Editura Mariana, Craiova, 1991
- [8] Eliade, Mircea, *Solilocvii*, Editura Humanitas, București, 1991
- [9] Martiș, Mihai, *De la Bharata la Gandhi*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1987.

³¹ <http://bookspot.ro/file.axd?file=2011%2F10%2FMircea+Eliade-Romanul+Adolescentului+Miop.pdf>, accesat in data de 28.07.2015